„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 39. У Новом Саду, у недељу 23. фебруара (8. марта) 1914. Година XXX.

Албанија добила владара.

Данас, 7. марта по н. кал. дошао је и ушао је свечано у *Драч* принц *Вид*, нови владар Албаније.

Још пре него што ће поћи на пут у своју нову резиденцију, чињене су му у *Бечу* изванредне почасти. Све власти, сва друштва, натицала су се да новога владара Албаније што свечаније, што срдачније дочекају. У Бечу има шта више и један знаменити албански одбор под председништвом грофа *Хараха*, који је раздељен на три разне секције за све потребе Албаније и албанскога народа. Новога владара Албаније у Бечу носили су, тако рећи, на рукама. Принц Вид био је у подужој аудијенцији у нашега узвишеног владара, па је њему у почаст уз учешће највиших званичних кругова даван велики свечан ручак у Шенбруну. Кад је пак полазио из Трста, био је испраћен са почастима једнога краља: ратне лађе у луци како наше, тако и туђих држава давале су поздраве из топова. Принц Вид је путовао са својом пратњом на ратној јахти наше монархије, а пратиле су га по једна ратна лађа Француске и Енглеске, којима се придружила и једна ратна лађа Италије.

Данас дакле је принц Вид свечано приспео и свечано ушао у Драч. Види се, да се његовом доласку и његовом улазу у Драч хтео дати нека европски значај.

То је *исти Драч*, који стоји у вези са епопејом јуначких дела српскога народа на Балкану, а та епопеја није у давнини, него у најближој прошлости. *Нема томе ни година дана*. Тек ће да *буде* година дана, како је на велики уторак 9. априла 1913. после епохалних крвавих бојева на Тарабошу, на Бардањолу, на Брдици, па непосредно пред градским зидинама, пао *Скадар*. Али далеко *пре тога* био је већ од српске војске освојен *Драч* и тамо установљена српска »суђаја«. Освојење Драча, то је био онај знаменити, јуначки поход српске војске у сред зиме преко врлетина арнаутских гора, који се поход у светској повесници даје сравнити само у старом веку са походом Ханибала преко Алпа, а у новије доба са походом Суварова преко снежних гора Швајцарске. Што је Црна Гора морала напустити Скадар, а Србија Драч, то је тешка рана на телу балканскога Српства, која свеједнако *тешко тишти*.

Данас дакле у том, по Српство у најновије доба историјском *Драчу*, почиње повест једне ново створене државе, нове Албаније.

Светска повест не уме да покаже, да се једна држава са тако *вештачким* и тако измајсторисаним средствима могла створити. Нова Албанија није створена ни вољом, ни јунаштвом тамошњега народа, а није створена ни вољом, ни сагласношћу Европе. Могло би се рећи, да је нова Албанија створена као излазак из некога теснаца, *да се одстрани европски рат*. Дакле основ бићу читаве ново створене Албаније јесте нека *негатива*: да се предупреди неко горе зло. Да се на таковој основи граде државе, за ово не зна светска повесница.

Па какав облик може имати та ново створена Албанија? Какву је нашао и са каквом Албанијом ће се морати бочити нови владар? Је ли то збиља какова држава? Овакова, како је принц Вид нашао Албанију, она нема ни из далека својства праве државе. Где је тај народ, који је уједињен у тој новој албанској држави? Има ту разних племена, има разних »кланова«, који се мрзе, који се крваве као душмани, али *нема* народа, који би и најмању *целину* сачињавао. Има великих противности у вероисповестима, али и у самој једној вероисповести има противности међу појединим »клановима«. Има ли у тој новој Албанији какове државне управе, каковога судства, какове врховне управе, каковога народнога представништва, каквих извора за финансије, има ли ту осим жандармерије и једнога регуларнога војника? Од свега тога *нема* ништа. Али ту стоји поред принца Вида силовити *Есад паша*, који је знао дати доказ свога источњачкога поступка. Есад је знао у Скадру дати познату вечеру, после које је *Хасан Риза беј*, командант Скадра, био нађен мртав у једној побочној улици Скадра. Ми верујемо, да се принцу Виду није радо полазило у Драч. Али оно, што је *најпроблематичније* са новом Албанијом, то није оно, да би Србија, Црна Гора и Грчка хтеле прогутати Албанију, него оно, да због Албаније две „савезнице“, Аустро-Угарска и Италија стоје у највећој противности и да *једна другу свуда потиру*, јер би свака хтела да себи присвоји Албанију.

Друга би ствар била, да се пустио природни ток *преображају* Албаније.

Балканске државе на конференцији у Лондону месеца децембра године 1912. имале су посебни пројект за стварање *автономне* Албаније, која *не би* била на *сметњи* Србији, Црној Гори и Грчкој, а била сасвим у интересу самих Албанаца. Али овај пројект *нису* хтеле да приме велике силе, и о том пројекту нису хтеле ни да чују Аустро Угарска и Италија, него су велесиле онако на сумце створиле неку Албанију са границама које се противе Србији, Црној Гори и Грчкој.

Напослетку кад нису хтеле велике силе да приме пројект балканских држава у погледу Албаније, да су бар допустиле Србији, Црној Гори и Грчкој да учествују у оној комисији, која је имала да установљује *границе* Албаније, него и то нису допустиле. Отуд данас видимо да се оружаном руком дижу Грци у Епиру, а знамо да је Црну Гору и Србију стало стотинама својих синова, и неколико милиона свога новца, док су сузбиле арнаутски устанак.

Па су велике силе требале допустити да у *контролној комисији* ради администрације учествују Србија, Црна Гора и Грчка, јер оне најбоље знају просудити потребе управе Албаније. Ми, и после инсталације принца Вида у Албанији, држимо да би посланици Србије, Црне Горе и Грчке били врло потребни новом владару Албаније, да од њих информације потражи.

Начин и обим, којим се створила нова Албанија, сасвим је неприродан и измајсторисан. У свему носи на себи тип неке *негативе* према положају европских великих сила међу собом, а у првом реду у целима против Србије, Црне Горе и Грчке. И с тога та нова Албанија *не може имати будућности*. Мора доћи време, кад ће се морати побринути за творевину *друге* Албаније која би била у складу са интересима балканских држава.

О решењу автономне кризе.

— Важна изјава српске народне самосталне странке о нар.-црквн. автономији. —

У загребачком »Србобрану« изашла је у ствари српског нар.-црквн. автономног питања енунцијација од великог значаја, коју ћемо овде у изводу саопштити и неке своје примедбе на њу учинити. „Србобран“ наводи, како се у новосадској штампи последњих дана показује потенцирана нервоза поводом гласова о уређивању нашег народно-црквеног автономног питања. Последњих дана почели су излазити у „Pester Lloyd“-у чланци, у којима се *ломи копље за октројисање изборног реда за наш нар.-црквн. сабор*. Ти чланци изазвали су у новосадској народној штампи узнемиреност, забринутост и узбуђење. „Србобран“ држи, да овој узнемирености нема места. *Јер народна ствар није у опасности*. Бар за сада не. Како данас стоје ствари, не може се мислити на решење овог питања *без сарадње српске самосталне странке*. Иста странка је заједно с хрв. самосталном странком и носилац садање политичке ситуације у Хрватској. *Немогуће је зато*, **да она на политичком пољу остаје у споразуму са заједничком владом, а на автономном пољу да та влада са српском самосталном странком води рат.** *Решавање автономног питања мимоилажењем српске самосталне странке довело би у питање политички споразум*. О том не може бити сумње.

Што се тиче позивања на народну слогу, у колико се односе и на српску самосталну странку, *она је за ту слогу, као и до сад што беше*. Но, према садањем стању, та слога не би се имала ограничити на рад за успоставу оног стања у автономији, како је било пре њена укидања. Њен циљ имао би бити и **рад за коначно уређење наше автономије**. Наши народни интереси категорички захтевају, да се то питање, које је толико дуго растрајало наше редове и везало грдан део наше народне снаге, једаред скине с дневног реда. А може ли се с правом сумњати о том, да имамо *изгледа на повољније моменте за коначно решење овог питања него ови што су?*

На крају још изјављује »Србобран«, да се српска самостална странка није обвезала ни према епископу Грујићу, ни према другом ком епископу и да има у том погледу потпуно одрешене руке.

Бележећи ову колико јасну, толико и родољубиву изјаву, са искреним признањем, морамо са своје стране изјавити, да ми о свему реченом нисмо никад ни сумњали, него смо све то знали и претпостављали. Али мислимо и то, да је држање новосадских народних листова у тој ствари »Пестер - Лојдова« писања било сасвим умесно према ситуацији и околностима. Они нападаји на законити изборни ред за наш народно-црквени сабор излазили су у једном листу, који је опће познат као највећи **присталица државне владе и специјално баш као рог министра-председника Тисе.**

И тај је лист донео такав коминике, без икакве примедбе, што значи, да се с њиме слаже или бар донекле одобрава једностраво мењање изборног реда. И ти чланци писани су као **читава систематска расправа о автономном питању са гледишта апсолутнога државног права.** А проистицали су од особе, која стоји врло близу владиним круговима, па се с правом могло претпоставити, да изражава мишљење државне владе. Није управо ни у реду и врло карактеристично је за наше јавне прилике, да се један орган државне владе на такој важној позицији као писац тих чланака сме истицати у јавности, **пре но што су меродавни кругови заузели званичан свој положај.**

Шта више, „Pester Lloyd“ у синоћ изишлом трећем чланку тога писца у једној својој опасци одобрава нашчево становиште, којим се цео досадањи изборни ред за народно-црквени сабор сасвим тумбе окреће, и у њега са многим виpилним члановима уноси нека горња и доња кућа, неки стални ареопаг, који би лишио наш сабор демократске његове основе, и утицај народа у автономији сасвим уништио. И сам „Pester Lloyd“ у својој опасци наглашава, да би се такова огромна промена могла спровести само са променом IX. зак. чл. од 1868. год.

Но писац тога »П. Лојдова« чланка, да би заплашио меродавне кругове, још и **денунцира** говорећи: да се сабор од 1874.|75. године самовољно прогласио „националним“. Међутим то не стоји, јер га тако назива и сам закон и државна влада: „*szerb nemzeti congreszus.*“ Тако писање од стране једног Србина (ако је Србин), то је **денунцијација** и **издајство** народних права, основаних на историјском развитку и заслугама — не некаквих вирилаца, него целокупног народа српског и његових најширих слојева. После **онакова** писања у противничким листовима не треба се чудити узнемирености и узрујаности јавног нашег мишљења.

А осим тога опће је познато, да има у Новом Саду и један српски жалосни лист, који заступа клерикално и владино становиште **не само у автономији, него и у политици.** А јавна гласила утичу на јавно мњење, ако не буду сузбијена и у своје границе одбачена. Сматрали смо дакле за своју дужност као органи

удружених српских народних странака — да то сузбијемо.

У погледу питања о коначном уређењу автономије остављамо нар.-црк. сабору, да он заузме своје становиште Но у том питању наше је тврдо убеђење, оно исто, **што су га досадањи сабори заузимали.** А који га нису заузимали, ти су и страдали. А то је, да се без гаранције од стране државне владе — **у погледу октројака у нове автономне уредбе** — не сме приступити коначном уређењу актономије. У противном случају изложићемо се могућности, да нам влада октројише онакову автономију, какву жели писац »Pester Lloyd«-а, државна влада и српски епископат.

Истина, ми смо у тој одбрани нашој супрот нападајима на народна права, оштро **истакли заједницу српских народних странака**, не ради увбуне, него зато, што смо уверени, да у слози и заједници лежи наша највећа снага — стена наше народне одбране и залога за успех у борби за народна права.

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

— Нова тековина Албаније. — Турски официри у српској војсци. — Рад на просвети. — Јад у Бугарској. — Стојан Новаковић код Хартвига. — Српско Новинарско Удружење. — Филијале Трговачке Коморе. — У скупштину — или оставку! — Инвалидски фонд. — Нове зграде у Београду. — Реактивирање резервних официра.

БЕОГРАД, 21. фебруара 1914.

Албанија се усрећила једном новом тековином. Она има своје сопствене поштанске марке. На овим маркама је лик Скендербегов. Тим се хоће зар да освежи успомена на некадашњу славу. Нека, хвала Богу! Само ако би они мировали, па ма и не знали чувати и уважавати паркете у ново приређеном дворцу. (Угледни бечки лист „Die Zeit“ изнео је ових дана, како су *арнаутски радници* при удешавању *двора* у Драчу *вршили своју природну нужду на паркетама* будућих Видових салона! — Ур. „Бр.“)

Познато је, да је у Турској било отпуштање официра у масама, па у много случајева и без оправдана разлога. Сад се неколико њих са вишом војничком спремом обратили молбом да буду примљени за официре у српској војсци.

На просветним раденицима осећа се још увек оскудица. *Србија треба* данас **305** *учитеља*. Министар је наредио, да се спајају разреди, да један учитељ место једног обучава два и три разреда, па се ни на тај начин није могло да доскочи невољи. Учитељи ексархисте, који проведоше овде неколико месеци ради учења српскога језика, полажу ових дана испите и скорим ће поћи на дужност у нове крајеве. Њихови наставници проведоше их по овдашњим творницама и упознаше их са разним знаменитостима. За привременог учитеља певања у алексиначкој гимназији постављен је г. Јован *Травањ*, досадашњи хонорарни учитељ певања. Г-це Надежда *Павловићева*, наставница више девојачке школе у Новом Саду, и Ана *Михаљићева*, свршена ученица загребачког универзитета, постављене су за привремене предметне учитељице у крагујевачкој Вишој Женској Школи. Тако је код нас, па ето данас се већ отвара до божје воље и *пета гимназија* у Београду.

Другче је у Бугарској. У једној софијској гимназији појавио се ђачки страјк. У осталим школама настављена су предавања, али их чувају жандарми. Страјкачи су покушали да продру у једну школу, али су били од жандарма одбијени. *Два жандарма повређена су* камењем; један је *рањен опасно*. Јадна је то просвета, где се таково што догађа! Али и то је уједно један доказ више, како је *стање у Бугарској несносно*, како незадовољство ври на свим странама и у свим слојевима. Ми их само жалимо, премда нису ни то заслужили.

У недељу у 5 сати по подне г. Стојан *Новановић*, председник владе у пенсији, посетио је г. *Хартвига*, овдашњег руског посланика. *Посета* је *трајала врло дуго*.

Истога је дана био и годишњи збор Српског Новинарског Удружења. Сви послови свршени су у потпуној сагласности и старој управи је дата разрешница. У нову су управу изабрани: у управни одбор Владислав *Рибникар*, Милан *Ђорђевић*, Милан *Савчић*, Манојло *Сокић*, Миомир *Миленовић*, Драг. *Гогић* и Гргур *Мацаревић*, и у надзорни одбор: Душан *Шијачки*, Светолик *Савић*, Војислав В. *Росић*, М. *Дединац*, и Драг. *Најдановић*.

Инспекторат министарства народне привреде спремио је за потпис министру уредбу о стварању одељака трговачке коморе у Скопљу и Битољу. Министар ће потписати уредбу чим се врати с пута.

Министар унутрашњих дела послао је телеграфски распис свима полициским властима у земљи, да саопште на потпис свима народним посланицима, да дођу у скупштину, а ко не би хтео следовати позиву од посланика, да поднесе оставку. То истина не спада у права министра унутрашњих дела, али ако је то г. Протић учинио као један од шефова партије према посланицима већине, онда је његов поступак оправдан. Овакав позив издат је због тога, што се кроз два дана нису могле одржавати скупштинске седнице, јер је недовољан број присутних народних заступника, премда се ради о врло важном предмету, наиме ради се на закону о потпори инвалида. „Новости“ се у уводном чланку жестоко оборише на немарне посланике те између осталога рекоше:

„Код нас, на жалост, код већине посланика нема самосвести о важности посланичкога положаја и тешким дужностима, које он прима на себе поставши посланик Ово важи за оне посланике, који проистичу из срца народа. Јест, ми пред народом оптужујемо оне вајне „народне посланике“, који су ради својих приватних послова напустили Београд и *онемогућили дебату о закону о инвалидској потпори*. На закон о инвалидској потпори данас очекују десетине хиљада душа, које су запале у крајњу беду после свршених ратова. Целокупна јавност, на протесте из народа, замерила је влади зашто отеже доношење закона о инвалидској потпори. Под притиском протеста из народа, влада је најзад убрзала рад на изради тог закона и изнела га пред Народну Скупштину. И сад народни посланици напуштају своје клупе!“

Тако веле „Новости“ и имају потпуно право. Корак министра унутрашњих дела сасвим је на своме месту.

За инвалидски фонд сакупља се са свих страна. На једној великој забави изрекао је познати беседник др. Николај *Велимировић* значајан говор, у којем је напао женски раскош и неестетско одело нове моде. Сад је опет по захтеву „руског клуба“ министар просвете одобрио да се на дан 24. ов. м. може одржати велики концерат у Народном Позоришту, који ће давати руски клуб у корист Инвалидског фонда. Ради се дакле свом снагом, да се јадницима из последњих ратова ублажи невоља тешка. Има инвалида, који су неспособни за сваку привреду, а има их, који ће се моћи употребити у служби, која не тражи напора, као што сам вам то јавио у последњем моме допису. Са приловима за овај фонд особито се одликују грађани из нових крајева, из Битоља, Скопља, Прилепа и др.

Влада је одлучила да још ове године приступи подизању велике зграде, која ће се употребити за поштанско-телеграфску централу, и у којој ће сва поштанско-телеграфска одељења бити смештена.

Израђен је план и за грађење дома свих соколских друштава, у Београду »Душан Силни«, који ће се подићи на Врачару код Звездаре. План је израдио г. Момир *Коруновић*, архитекта, а одобрио га је и г. министар грађевина.

Иницијативом пак Народне Одбране образован је одбор грађана чиновника и официра, ради избора и куповине места за подизање великог Народног Дома у Нишу. Дом ће се подићи од прилога чланова овога одбора и од помоћи, коју ће Народна Одбрана и држава указати нишком пододбору Народне Одбране. Радовима ће се приступити на пролеће.

Пошто по пуковима нема довољно официра за обуку, то је Министар Војни намеран, да велики број резервних официра, који изјаве готовост да пређу у активу, реактивира са чином који су имали у резерви, признајући им сва права активних официра. Тога ради скупљају се подаци о резервним официрима, који желе да пређу у активну службу. Кад сви подаци буду прегледани, спремиће се указ о преводу резервних официра у активу.

НАША ЦРКВ.-ШКОЛСКА АВТОНОМИЈА, СРП. НАР. ОСН. ШКОЛЕ И УЧИТЕЉСТВО.

Држим, да је сваки наш мислен човек потпуно уверен, да наша основна школа и учитељство врше велику просветну мисију у нашем народу. Та наша школа и учитељ је под окриљем наше црквено-школске автономије, краљевом санкцијом издате Школске Уредбе од 1872. године, па је природно да од судбине наше автономије зависи и судбина школе наше. Развија ли се наша ав-

---

ЛИСТАК.

СВОЈ СВОМЕ!

— Одломак из српског катихизиса. —

Срби сви и свуда.

1. Буди човек!
2. Буди Србин!
3. Ко није добар човек, не може бити добар Србин.
4. Срби су народ словенскога племена.
5. Словени су племе индоевропско.
6. Индоевропско се племе у прастаро време доселило из Азије у Европу.
7. Словени су: Руси, Русини (Малоруси), Пољаци, Срби и Хрвати, Словаци, Словенци, Чеси, Лужички Срби и Бугари.
8. Бугари су се прошле године као Словени осрамотили.
9. Срби живе у Србији, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Новој Србији, Далмацији, Хрватској, Славонији, Срему, Банату, Бачкој, Барањи, Америци и у мањем броју у осталим деловима света.
10. Срби и Хрвати су један народ од три вере.
11. Срба и Хрвата има преко десет милијона.
12. Срби су се у садашње своје области почели досељавати пре четрнајест стотина година, а из источне Галиције и југозападне Русије.
13. Срби су борбом и неуморним радом начинили велику државу, која је под Душаном Силним постала царевина.
14. Српско су царство после дуге и крваве борбе срушили Турци, који су као млад и силан народ надрли из Азије.
15. Турци су на Балкан донели веру Мухамедову.
16. Они муслимани на Балкану, који говоре српски, нису Турци, него су наша браћа.
17. Крвавом борбом и поуздањем у себе један се део Србаља ослободио од Турака и створио је у прошломе веку две слободне српске државе, Србију и Црну Гору.
18. Идеал државног живота Србије и Црне Горе био је, да сруше турску државу и ослободе Србе у Турској.
19. Србија, Црна Гора, Бугарска и Грчка скршиле су турску власт на Балкану и ослободили своје сународнике.
20. Србија и Црна Гора освојиле су од Турака колевку Немањића (Новопазарски Санџак), Косово и државу Краљевића Марка (Македонију).
21. Србија и Црна Гора у освојеним областима старога српског царства уводе ред, мир и државни живот српски.
22. Србија и Црна Гора на рушевинама турскога царства уводе Србинство!
23. Србин је сваки онај, који је човек на својем месту, који хоће да буде Србин и који уз борбу за своје одржање чини све за народ српски.
24. Свакога је Србина дужност: да увек и свугде признаје, да је Србин, да воли и поштује свој народ, да истрајно и душевно помаже све, што служи напретку и јачању народном.
25. Србин има дужности према народу у својем срцу, у својем домаћем животу, у јавноме животу, међу туђинцима.
26. Буди добар Србин, али не мрзи друге народе!
27. Говори српски!
28. Поноси се, што си Србин!
29. Веруј у будућност српскога народа.

Живи и ради по начелу свој своме!

1. Говори српски свугде. Страним језиком ако умеш, послужи се онда, кад баш никако не можеш послужити се милозвучним језиком српским.
2. Где не мораш говорити српски? У месту, где нема Срба, но живи други народ. Ту не можеш тражити, да се у каванама, хотелима и радњама трговачким и занатлијским говори српски, али у месту, које је чисто српско или има више Срба, не говори, и то нарочито онде где остављаш своје паре, друкчије до ли српски.
3. Кад уђеш у радњу, кавану или хотел у месту, где треба да се зна српски, па те поздраве туђим језиком, врати се и ту не остављај својих новаца.
4. Ако најзад мислиш, да су те поздравили несрпски, не знајући, да си Србин, а ти их отпоздрави лепим српским језиком, и чекај, да ти врате поздрав српски. Но не учини ли се то, твоја је српска дужност, да се вратиш.
5. Пази, где ћеш дати пола новчића. Само га онда подај у туђе руке, ако га никако не могу примити српске руке. Јеси ли га дао у туђу руку, Српство има пола новчића мање.
6. Ако своје паре нерасудно тураш у туђе руке, ниси само свој народ оштетио, већ умножаваш туђински капитал, којим се на свима странама ради против твога народа.

(Свршиће се).

тономија у напредном духу, развија се са њоме упоредо и наша школа и учитељство и обратно. Школа наша дакле и учитељство су друга половина наше автономије, те, ко жели да ради на раввитку наше автономије, мора упоредо и у истој мери мислити и на напредак и развитак наше школе и учитељства нашег. Из тога излази, да је за судбину наше автономије тесно везана школа и учитељство. Пошто је дакле актуелно питање уређења наших црквено-школских автономних прилика, не сме се изгубити из вида ни школа ни учитељство.

Отворено смем да тврдим, да је суспензијом наше автономије задат јак удар нашој школи и учитељству. Зна се, да је XXVII. зак. чланком од 1907. године унесено велико градиво за учење мађарског језика у нашој школи, те је у њој наступио нов живот; за учитељство напоран рад а за школску младеж вршење тешких задата. И тек што се почело на препорођају школе у правцу који јој је одредио горњи законски чланак, учитељство још није могло ни да се прибере, почело је таман двоструком снагом да спрема свој рад према новим приликама, наступила је суспензија автономије и у нашем школству је наступио застој на раввитку свију оних питања, која су била тако пресна да се реше. Учбеници, наставна основа, метод, све је то требало да се сређује, надопуњава, развија и унапређује, јер су сва та питања постала горућа — али умукнуло је све, оном изненадном великом променом у автономији. И сад све стоји. За многе разреде немамо већ годинама па ни данас напредних, добрих и за садање прилике удешених учила. — Наставна основа обухвата тако велико градиво, да данашњи учитељ управо ни незна каквим мађионичким средствима да га бар приближно обради. Ево та питања данас стоје и нико их ни не дотиче. Јасно је дакле, да се наша основна школа и њено учитељство налазе у врло тештом положају а када се још узму у обзир разне жалбе нашег учитељства на своју данашњу несретну судбину, коју му створише многи појединци, гоњењем и опадањем, онда је наше учитељство управо у очајном положају, — а то оно учитељство, које је на својим плећима спасло школу оних тешких дана, када је у њој наступио онај историјски и значајни преображај од 1907. године. — **Учитељство наше може се поносити тим фактом, да је у најтежим данима школе и своје судбине показало да стоји на висини свога позива и да је са највећим напором пребродило тешки прелаз из пређашњег школског живота у данашњи.**

И то, и тако учитељство, данас је увређено и запостављено. Јер нека свако запамти, да све оне увреде и сва она пониженја, која су у недавној прошлости чињена делимично или појединцима, учињена су према сталежу, који је на свом месту, што је и доказао делима. Сада дакле, када изгледа да наступа уређење наше автономије, учитељство чека, да га озари жарко сунце напретка, топле жеље народних странака и родољуба. Оно чека помоћ из своје беде и невоље у коју је без своје кривице угурано. — Учитељство чека да наступи препорођај у нашој автономији, али уједно и зебе за судбину своју и српске школе. Боји се да не наступи стално назадњаштво, јер назадњаштво у автономији значи назадак школе, запостављање учитељства и његовог положаја, који је у последње време тако заборављен.

Српско народно учитељство хоће да верује, да га чекају бољи дани јер не може да замисли, да се може, да се сме данас, у добу цивилизације и напретка према учитељству и школском напретку мађијски стално поступати и још мање може да замисли, да се на меродавним местима може радити о школи, учитељству и њиховој судбини и напретку, без суделовања учитељства, без саслушања свију његових захтева и предлога, којима би се унапредила школа, та кошница и извор српске просвете.

Сат је стао. Српска просвета преживљује тешке али важне дане, али ми се уздамо, да ће моћна снага свега што је српско и родољубиво покренути тај сат, па да ће тек онда кров жиле српске просвете бујати снажан живот и напредак, а српско учитељство ће свом снагом свога знања и умења трудити се, да докаже, да је прави потомак Светог Саве.

Ђорђе Петровић,
учитељ.

РУСКИ БАУК.

— Словенождерска штампа виче: Русија се силно оружа! — Аустро-угарски војни стручњаци о руским војним спремама. — Руско-француске кљеште. —

Непријатељи Словенства, а особито Немци, којима је Русија својим пријатељским неутралитетом за време француско-немачког рата припомогла, да створе велику немачку царевину, мислили су, да су Русију јапанским ратом онемогућили у европској политици бар на педесет година. Али гле чуда! Велика и силна руска царевина се тргла после јапанске авантире њених неспособних државника (немачког порекла); једним силним замахом дао је руски народ »азијским Енглезима« што је њихово, угуши вештачки подстакнуту револуцију неруских елемената, одбаци пустоловину политику на Далеком Истоку, врати се у Европу и стаде реорганизирати цео унутрашњи строј своје огромне царевине.

И таман после десет година од мукденске битке амо стоји *Русија шу горостасно јака*! Њена је још једина слабост — њена анацијонална дипломатија: неодлучна, слаба, мекушна. А тиме се и сада, за време балканскога рата, користише непријатељи Словенства и створише оно чудовиште од државе: Албанију. Но можда је и боље, што је и у питању Албаније г. *Савонов* био традицијонално мек, јер та ће се чудовишна државна творевина најпре обити о главу њеним творцима...

Русија, званична Русија много је, истина, попуштала Тројном Савезу за ове последње две године и необавештени су људи мислили, да Русија то с тога чини, што је војнички слаба. То не стоји. Од како је у Русији војни министар генерал *Сухомлинов*, изведен је у руској војсци *огроман преображај на боље*, тако да данас руска војска стоји ту као грозна сила. Истина, то још не значи савршенство, али нема ниједне велесилне војске у Европи, која може казати: Сад сам потпуно готова.

Услед тога обрта, у словенождерској штампи се дана 9. и 10. фебруара о. год. (по р. к.) — дакле лицем о 10-годишњици мучког и гадног напада јапанских торпијера на руску ескадру на портартурском рејду — као на команду у један мах појавише алармантни чланци и дрека: Русија се силно оружа! Русија хоће рата!

Дакле опет — руски баук! Русија се усудила, не питајући Немце и „евхаристички“ конгрес мрачњака, да предузме све мере за *своју сигурност*. Е, али германштина и њене пришипетље би хтеле, да Русија *ни шта* не чини, него да широм отвори своје границе тријумфалном уласку маријенбуршких и других „ритера“, пред којима би, уз појање псалама и с папином куком у руци, јахали црни синови Лојолини. Али нуто јада, Русија није вољна да пружи тако јевтино задовољство заклетим непријатељима Словенства и — зато се по бечким и будимпештанским листовима појављују неки безимени »војни стручњаци“, који причају грозне ствари о руском наоружању. Такови чланци су изашли *у један дан* (10. фебруара) у „Пестер Лојду“, „Н. Пестер Журналу“, бечком „Die Zeit“-у и т. д. И сви ти чланци дувају на узбуну, а свима им је *једна сврха: да се руским бауком и опет застраше народи у монархији*, како прети ужасна опасност од „грабљиве“ Русије, те да треба *још више давати за војску*, шат би се »руска опасност« отклонила. Наравно, ти инспирисани чланци *ћуте* о том, да је недотупавна политика бечкога Балплаца довела монархију у овакав криви положај према Русији, коју је за љубав језуитских и других фратара требало сваки час вређати. Сад, наравно, немамо за слабљење Русије какав нови Јапан, јер је рат од 1904.—05. *убогаљио* не Русију, него Јапанце тако, да овима никад више не ће пасти на ум, да буду маљ у рукама руских непријатеља те да војују против Русије. Да, сад за нашу монархију и Немачку важи оно: »У се и у своје кључе«. Истина, у јучерашњем (56.) броју »П. Лојда« опет један официр пише чланак па нас теши, како наш генералштаб „до последње појединости“ зна руске војне припреме те да се ових не треба бојати, јер ће сличним мерама бити парализиране, тако, да *ове године не ће бити раша*. Но крај и овој песми у „П. Лојду“ је опет: *„Дајте новаца* за усавршење и умножење убојне снаге!“ Али од куда да се даде? Анексија Босне и Херцеговине, а особито бесмислено стварање Арбаније стало је аустро-угарску монархију *милијарде* у готовим издатцима за мобилизацију војске, а где су милијарде, што их изгуби привреда, трговина и индустрија у монархији! И зато није нетачно, кад чланак, који је „П. Лојд“ јуче донео с војничке стране, вели да је *данашња руска стратегија* против наше монархије то, да нас пробним мобилизацијама и протуривањем гласова о огромном оружању приморава на исто такове мере и тиме нас материјално веома штети. Та је руска стратегија, на жалост, потпуно успела и ми смо данас с неколико милијарди круна сиромашнији...

Но да видимо, шта вели један *француски генерал* о војној снази Русије.

У свези с гласовима о пробној мобилизацији целе руске сувоземне убојне силе доноси један *немачки* лист, који излази у Мнихову (Минхену), разговор свог париског дописника с француским генералом *Хајошом* (Haillot). У том разговору је тај француски генерал описао *снагу и бојну способност руске војске*. Из тог интервјуа могу се истаћи ови занимиви податци:

„Способност руске војске за акцију на западној граници убрзо ће знатно порастити. У Вилни и Кијеву *стварају три нова корпуса* ради парализирања аустријских и немачких одбранбених линија. Тиме ће се убојна снага нашега савезника — рече генерал *Хајо* — *подиже на* **тридесет корпуса**, од којих *тридесет спада на Европу*, а десет на Азију. Са тактичкога гледишта ће подела руске војске бити овакова: Биће једна прва бојна линија, коју *стално држе на рашној нози*, а која ће служити целима мобилизације и концентрисања (усредсређења) руске убојне снаге. У тој првој бојној линији биће трупе, које гарнизонирају у Пољској. Биће *три помоћне војске*, које ће потпомагати прву војску те моћи угрожавати крајеве у Источној Пруској и у Галицији. Па онда биће тамо петроградска, одеска и московска помоћна војска, које кад ступе у дејство, *руска убојна сила моћи ће се за 25 дана потпуно развити дуж линије Дунав-Дњепар*. Два корпуса из Источне Русије, кад се буду свршиле прве битке, за 14 дана ће моћи попунити војске петроградску и одеску. К томе долази још помоћ једног од шест корпуса кијевске војске. Из тих ће се образовати **једна војска од 1,200 000 војника**, не рачунајући гарнизоне тврђава у Пољској, резервне и помоћне трупе, које ће *заједнички устати против аустро-угарске и немачке убојне силе. Савезне француска и руска убојна сила биће* **страховите кљеште**, *које непријатељу, што га буду обухватиле, за неколико дана могу нанети огромне губитке.*“

*

Тако то вели француски генерал, а „П. Лојдов“ војни стручњак вели, да се масе руске војске не могу, истина, достићи, али да бројни недостанак у Немачкој и Аустро-Угарској накнађава боља каквоћа официра и војника.

Ми држимо, да је само баук, кад се виче, да Русија хоће да зарати на своје западне суседе. Историја новијега века доказује, да Русија никада није изазивала рат и тек када је њено стрпљење било исцрпено, а њено достојанство на коцки, латила се оружја. Ова ратна ларма код нас је дело милитаристичких кругова, којима још није довољно оптерећено становништво. Народи, радни народи хоће мира и не одушевљавају се за којекакве кабинетске утопије, нити их узнемирују којекакви бауци.

Његошева прослава у Загребу.

Загребачки „Србобран“ доноси о овој значајној југословенској прослави у Загребу овај извештај:

Српско академско друштво Његуш у Загребу прослављајући десетгодишњицу свога рада, прославило је јуче 1. марта о. г. уз судјеловање словенских, хрватских и српских културних установа и друштава и *стогодишњицу рођења* највећег српског пјесника *Петра Петровића Његоша*.

Прослава је почела свечаним поменом у српској православној цркви, који је одслужио г. А. *Павловић* уз асистенцију неколико свештеника, гостију, који су дошли да учествују у овој свечаној прослави.

Свечана Академија.

У великој сали глазбеног завода украшеној сликама П. П. Његоша, Штросмајера и Прешерна, око којих су се виле тробојнице српска, хрватска и словенска, пред хиљаду-двије гостију отворио је академију правник г. Гавро Милошевић предсједник „Његуша“ кратким и врло лијепим говором и срдачно поздравио представнике словенских, хрватских, српских, чешких и пољских културних установа и друштава, предст. града Загреба, универзитета, народне заступнике, изасланства из свих крајева славенства и многобројне госте.

По предлогу г. Милошевића академији је предсједавао г. Буде пл. *Будисављевић-Приједорски*, а као потпредсједници фунгирали су гг. др. Фрањо *Илешић* проф. (Словенац) и др. Ђуро *Шурмин* (Хрват). Од тројице биљежника један је био Србин, један Словенац, а један Хрват. Заузимајући предсједничко мјесто г. Будисављевић се топло захвалио на указаној почасти у име своје и осталих функционера, изражујући велику радост и силно усхићење ради учествовања у прослави највећег српског пјесника и јер види многобројне госте „са свих страна југа словенскога“ које је окупила и сјединила братска љубав у јединственом раду на просвјетном подизању и културном уједињењу нашега троименог народа.

„О Његошу“ говорио је госп. *Павле Поповић* професор београдског универзитета. Напоменувши само значај и величину Његошеве појаве, г. Поповић се задржао на Његошевој младости од времена кад је он, послије смрти Петра I., привремено примио власт и управу у Црној Гори до његовог хиротонисања у Петрограду. — У своме говору оцртао је г. Поповић прилике у Црној Гори, у којима је Његош примио власт. Његошево познанство са Вуком у Бечу и његов боравак у Петрограду, посјету код цара Николе I. и посвећење за владику. И ако без података за обраду тежак, махом без већег интереса, овај период Његошева живота обрадио га је г. Поповић особито лијепо, исцрпно и прегледно тако, да је читав његов говор саслушан са необичном пажњом и интересом.

У свом говору о *Његошевом одношају према Хрватима и српским струјама пре-*

ма илиризму г. др. Ђуро Шурмин проф. загреб. универзитета, је лијепо оцртао прилике у којима се појавио илирски покрет, његове тежње и циљеве, приказујући како је Његош водио нарочиту бригу о томе покрету. Идеју народног јединства Срба и Хрвата, Његош је не само прихватио него се много трудио и радио да је усади и у витешка срца својих Црногораца.

Др. *Фрањо Илешић* гимназијски професор у Љубљани и доцент загребачког универзитета почео је свој говор: *„Његош и Срби према Словенцима“* словенски а послије је наставио српски. Приказујући положај словенског народа у оно вријеме националног покрета међу јужним Славенима, каже да су често пута, тамо на обалама Јадрана, у Трсту, у непосредном додиру са словенским народом, боравили српски великани Доситије, Мушицки, Милутиновић, али нигдје у својим дјелима не споменуше словенског народа, а томе се не треба ни чудити, јер словенски елеменат, потиснут од Нијемаца и Талијана, није у оно вријеме давао никаковог знака националног живота. За Копитара су се прилике промијениле. Ово је морао знати и Његуш јер, пролазећи кроз Крањску, 1844„ пишу „Новине“, разговарао је са нашим људима и питао познамо ли Копитара; доцније смо дознали да је то био црногорски владика, с којим смо се лијепо разговарали и разумјели. Дописивао је са нашим људима и много се бринуо и интересовао нашом судбином. Поред његове величине највише га је заволио наш народ ради његових славенских осјећаја, а Враз га је молио нека не иде на лијечење у Италију, него нека дође у славенске земље гдје ће оздравити. Као савременика Његошева упоредио је г. Илешић с њим великог словенског пјесника Прешерна, наглашујући да се код обојице јавља песимизам, али Његошев је песимизам, песимизам борбе за живот, а гледајући на живот народа он је оптимиста, што код Прешерна није случај.

Пошто г. др. *Николај Велимировић* није могао доћи у Загреб, јер се по наредби полицајних власти морао из Земуна вратити у Београд, прочитао је његов говор: *„Његошев национализам“* г. *Јањић* проф. београдске богословије. Г. Велимировић нам је необично лијепо приказао Његоша као националисту, који се, вјерујући у снагу народа, силно одушевљавао Карађорђем и његовим ратним подвизима, Милошем као генијалним националним радником, а у покрету хрватског дијела нашег народа. Мрзио је и презирао оне, који су се ради вјере одрицали народности, јер то нису два појма који се искључују.

Послије прочитаних брзојавних поздрава су још квартет савеза Слов. пјев. друштава, „Балкан“ и „Младост“ заједно отпјевали пјесму: „Словенец, Срб, Хрват“, а фанфара срп. сокола интонирала „Ој Словени“. Онда је предсједник закључио лијепим говором ову академију најсрдачније захваљујући говорницима и многобројним гостима.

Изасланства и поздрави.

На прославу су послале своја изасланства: матице: хрватска, словенска и српска; српска академска друштва: „Зора“ и „Рад“ Беч, „Шумадија“ Грац-хрватско-српска омладина Будимпешта, хрв.-српско-словеначка национал. омладина из Љубљане, Трста, Задра, академско друштво „Побратимство“ из Београда, омладине из Скопља, Цетиња, Битоља, Подгорице, Ниша, Новог Сада, Дубровника, Карловца, Спљета, Сарајева, Сомбора, (учитељске школе са професором), Пакраца (ђаци учит. школе без и једног професора), Коло Срп. Сестара, Савез Срп. Сокола Душана Силног, академски сенат из Београда, град Цетиње, професорски зборови Цетиње, град Подгорица, град Загреб, академски сенат загребачког универзитета, савез Хрватског Сокола Загреб, Југословенска Академија Загреб, ческа Бесједа и, мало не, сва мјеста и хрватске и српске установе и друштва из читаве земље. Осим тога стигле су многобројне брзојавне и писмене честитке, од којих спомињемо само ове: проф. Решетар — Грац. Срп. краљ, академије — Стојан Новаковић, Београд, Матица Далматинска — Задар, министар просвете Мијушковић Цетиње, акад. потпорно друштво, Београд, акад. друштва Змај и Велебит Инсбрук, др. Етел, Клајнберг, Тихомир Ђорђевић Београд, др. М. Перковић Задар, градска општина Никшић, колегиј кр. гимназије Прилеп, професорски збор срп. вел. гимназије Карловци, женска подружина Чачак, Срби агрономи Беч, Соко, Шабац, југословенска акад. омладина Леобн, Д. Пантовић Београд, хрватско академско друштво Звонимир Беч. генерал Живковић Београд, српска академска омладина Беч, колегијум кр. гимназије Врање, срп. пјев. друштво Јединство Бања Лука, Душан Миљковић Београд, Зита и другови Бања Лука, хрв. пјев. друштво Зора Карловац, Томановић Цетиње, др. Николај Велимировић Београд, Хрибар Праг, Задруга Српкиња Вел. Кикинда, митрополит Митрофан Цетиње, др. Булат Спљет, Учитељска школа Сомбор, Српски Соко Мостар, Побратимство Мостар, др. И. Оражен Љубљана, Холечек, Ховорка, Хејрет, Клофач, Худец, Черни Праг, професор Петровић Његош Котор, читаоница Подгорица, Женско друштво Лозница, Хрватска читаоница Јастребарско, Српско пјевачко друштво, Варцар Вакуф, Соко, Доријан, Хрв. срп. слов. клуб Лајпциг, Срп. пјев. друштво Ријека, Хрватска читаоница Бјеловар, Срп. Соко и читаоница Травник, Југословенска национална омладина Горица, Приморски Хрвати и Хрватска читаоница Трсат, заступник Вукотић Задар, Ђуранковић Крагујевац, Српска читаоница Скадар.

Међу гостима видјели смо и лијеп број народних заступника.

Југословенска бесједа.

У девет сати у вече почела је у свима просторијама Хрватског Сокола у „Колу“ Југословенска бесједа са Новаковом композицијом „Хрватској“ коју су право умјетнички отпјевали квартет савеза словенских пјев. друштава, хрватско академско пјевачко друштво Младост и срп. акад. пјев. друштво Балкан, иза чега је г. Павић члан хрв. зем. казалишта, врло лепо рецитовао Његошеву Посвету-Праху оца Србије. Доста је био само квартет савеза словенских пјевачких друштава, па да се увјеримо и осјетимо с колико виртуозности и с каквом окретношћу рјешавају свој задатак слов. пјевачка друштва.

Самосталан иступ овога квартета био је, без претјеривања, збиља једна умјетничка атракција првога реда. Госп. Вушковић, српско „Грађанско пјев. друштво“, »Младост« и „Балкан“ су нам стари познаници, чије смо успјехе забиљежили и истакли већ неколико пута ове године, па тако је било и синоћ; само нам се чини да су синоћ, сви од реда, пјевали са још много више осећаја и љубави.

Ово је без сумње била једна од најпосјећенијих и најанимиранијих забава ове сезоне, а то је и разумљиво, јер је читава ова прослава била једна величанствена манифестација народног јединства Хрвата, Срба и Словенаца.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— **Угарски сабор**. У седници заступничке куће од 21. фебруара (6. марта) примљени су бродарски уговори у трећем читању. За тим је румунски народносни посланик др. **Михали** бранио своју странку од дрских напада и сумњичења, којима ју нарочито обасипа мађарска опозиција, те вели, да је румунска народносна странка увек тежила за мирним решењем народносног питања. После тога је опширно изнео ток преговора с Тисом и румунске захтеве.

— **Корупција у Чешкој**. Последњих месеци долазе из Чешке немиле вести: сваки час се јављају сензације, које су доказ развијене корупције. Прво су се јавиле афере у прашкој општини, у којој је силно развијена корупција, потплаћивање и трговање. Ових дана је пак Клофачев лист „Česke Slovo“ изнео сензациону вест, **да су Младочеси примили од владе новаца за изборе и за некадашњи Крамаржов лист „Den“**. Тим открићем је и Карел Крамарж увелико компромитован, а да сензација буде још жалоснија, изишао је бивши министар за Чешку др. Форшт са изјавом, у којој не пориче, да је Крамаржовим људима дато новаца из диспозиционог фонда **а правда примање из тога фонда**. То је дакако силно шкодило младочешкој странци, те је њезин одбор решио, да учини испад против народно-социјалне странке. Младочешки „Narodni Listy“ донели су сензациони чланак, у којем се каже: **да је председник народно-социјалне странке др. Швиха у служби тајне прашке полиције.** Др. Швиха прима месечну плату од 800 круна, има и нарочите хонораре, а за то издаје, потписујући се на извештајима »Wiener«, страначке политичке тајне, а и друге политичке тајне, које сазна. Сутра дан је наведени лист изнео факсимилу двају Швихиних писама, једног приватног и једног упућеног полицији, па је лист још енергичније тврдио, да је Швиха у тајној полицији, **да су у служби те полиције још њих 18 чланова народно-социјалне странке**, те да лист мирно очекује тужбу Швихину. Швиха је, на то, изјавио у листу своје странке, да тврдње против њега нису истините, да ће ради тога предати суду тужбу, а положио је част страначког председника, док се његова невиност не обелодани. Ова је афера данас у пуноме јеку, сва Чешка ври, али док се потпуно разјасни, требаће нешто времена. Силно је пак овладало уверење, да је Швиха крив.

— **Бугарска**. Из Софије јављају: У Мехомији је ухапшен посланички кандидат, адвокат Томов, због тога, што је агитовао против владе. У Пловдиву владин изборни агент Говедаров убио је на место камом социјалисту Енева. Убио га је у кавани и само зато, што је Енев рекао, да је социјалиста и да ће гласати против владе.

Последњих дана власти су извршиле безброј хапшења а владини агенти изазвали су много туча и метежа. На такав начин Радославовљева влада агитује за изборе, који ће бити у идућу недељу, 23. овог месеца.

Напрасна смрт епископа Михајла Грујића.

(*Телеграм „Бранику“.*)

Ср. Карловци, 22. фебруара. (Од нашег извештача.) Овамо је стигла вест, да је у својој епископској резиденцији у Плашком синоћ у 10 с. у вече **напрасно умро** горњокарловачки **епископ Михаило Грујић**, администратор карловачке митрополије.

(Ову сензационалну вест добили смо при закључку листа и зато ћемо о покојном епископу опширније проговорити у броју за овим.

Дознајемо, да је, извештен о смрти епископа Грујића, бачки епископ г. Митрофан Шевић, одмах отпутовао у Ср. Карловце, где је вест о напрасној смрти администраторовој изазвала констернацију у калуђерским круговима. — Ур. „Бр.“)

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 22. фебруара 1914.

— **Одликовање дра Лазе Марковића**. Кад су се лане у лето београдске болнице поново напуниле рањених и болних српских ратника, овога пута *сливничких* осветника, овдашњи угледни лекар г. др. Лаза *Марковић* је похитао у Београд, да своје велико лекарско знање и искуство стави на располагање браћи. И док год је била потреба, г. др. Лаза Марковић је истрајно радио у X. резервној болници у Београду. О том свом раду и о утисцима својим међу српским рањеницима г. др. Лаза Марковић је написао у „Бранику“ низ ванредно занимивих и поучних чланака. Како данас дознајемо, Њ. В. краљ Србије Петар I., уважавајући лекарске услуге г. дра Лазе Марковића, одликовао га је *орденом Св. Саве V.* степена.

Срдачно честитамо г. дру Марковићу на том одликовању, које је он у пуној мери и заслужио.

— **Требите гусенице!** Новосадски варошки велики капетан г. *Пајерле* издао је ову објаву:

„Услед мога позива, објављеног 2. (15.) јануара о. г. повољно је отпочето купљење гнезда и јаја гусеничјих, тако да по свој прилици не ће бити потребно, покретати поступке због пропуштања око тамањења гусеница. Ипак да би становништво ревносније таманило гусенице, објављујем услед решења варошког магистрата, да ће свако, ко у моје звање донесе гусеничјих гнезда и гусеничја јаја, по кили добити 1 круну награде.“

— **Лепи гласови из Баната.** Било би од велике важности, кад бисмо знали, како стојимо у свакој општини и бројно и имовно. То би било важно да знамо у оним општинама, које су изложене туђин кој најезди. Било би важно да знамо, колико смо које године иметка купили, а колико смо продали странцима, и како се бројно множимо према странцима.

О томе из Баната пише г. Свет. *Брадваровић*, угледни парох „Привреднику“ ово:

»У нашој општини имају Срби 1220 ланаца земље, вршачки Немци 406 ланаца, а Румуни из Ретишева 140 ланаца. Село је чисто српско. Пре 20 година Срби су имали само 500 ланаца, јер су пре странцима продавали. Дакле за то време купили су више од 700 ланаца. То се све постигло штедњом и истрајним радом. Само ове године било је нешто назатка. Отишло је 13 ланаца српске земље у туђе руке. Томе је узрок ова новчана криза, коју смо дочекали неспремни, јер нисмо се држали оне мудре пословице: »Чувај беле паре за црне дане«. За богате и просвећене, а нарочито за штедљиве народе не постоји криза, као за оне, који не чувају сваку крајцару. Да упознам с тим народима своје парохијане, за то сам одржао поучно-забавно сéло, на коме сам говорио о важности просвете по наш ратарски сталеж. Сéло је било врло добро посећено. У селу имамо и српску земљорадничку задругу.“

— **Положио државни инжињерски испит.** Јављају нам из Будимпеште, да је ово дана на тамошњој политехници положио државни испит Душан *Тошић*, члан српске напредне омладине и усталац у народним стварима. Ми честитамо новом младом инжињеру и уверени смо, да ће бити користан члан нашег народа.

— **Читуља**. Коса смрти је последњих дана покосила доста српских живота. Тако су умрли:

Михаил *Петровић*, мерник у Будиму 13. (26.) јануара, Ангелина удова Танасије *Николајевића* у Стејановцима 21. I. (4. II.), Марија *Новаковић* рођ. Божић 29. I. (11. II.) у Н. Саду, Меланија (Мица) *Балубџић* рођ. Томић 7. (20.) II. у Пакрацу, Милица уд. *Барјактаровић* рођ. Плачко 7. (20.) II. у Сомбору, Марија уд. *Теодоровић* рођ. Бирра 11. (24.) II. у Сомбору, Софија *Косановићка* 7. (20.) II. у Беочину, Александар *Костић* вероучитељ 15. (28.) II. у Руми, Нестор *Белић* трговац 17. II. (2. III.) у Сомбору, Љубица уд. *Вукичевић* 19. II. (4. III.) у Новом Саду и Милица удова Ј. *Свињарева* 21. II. (6. III.) 1 Новом Саду. — Свима нека је лака земља и вечан спомен!

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Опадање прираштаја становништва у Немачкој.** Сасвим изненада дигла се завеса с једне велике тајне у Немачкој. Познато је, да је Немачка, од свих европских држава осим Русије, имала највећи годишњи прираштај становништва. Покрај свег исељавања у Америку германско цар

тво имало је сваке године за два милио-на становника више. Али последњих го-дина *тај прираштај је почео нагло да се смањује.* Као и у Француској, која се већ годинама бори против тога зла, рађање деце опада тако брзо, да је немачка вла-да била приморана, да законодавним пу-тем тражи томе лека. Предлаже се читав низ мера, које треба да заштите породи-це с много деце, а оптерете нежењене становнике и бракове без деце. Нарочито се намерава сузбијати вештачко откла-њање трудноће. Све те мере мучно да ће показати каквог успеха. По старом јед-ном закону, плодност опада са већим ступњем културе и материјалног благо-стања и никакве законске мере не могу променити тај природни ток ствари.

— **Једна слика престоничког разврата.** У полицијском биро-у у Малој Пешти убио је из револвера приватни чиновник Була *Гачо* полицајног конциписту дра Им-ру *Чисара*, јер је овај тобоже завео Га-човљеву жену. Ова је исприповедила свом мужу, да ју је Чисар одмамио (?) у стан свог пријатеља, опио шампањцем и обеш-частио. Кад се пробудила хтела је „од стида" да скочи кроз прозор, али ју је Чисар задржао. Међутим сведоци исказу-ју, да је гђа Гачо одавна била у интим-ним односима с Чисаром и да ју овај није требао тек мамити. Малер госпођин беше то, што је повукла више него што треба те је заспала и одоцнила кући.

НОВИЈЕ.

Београд, 21. фебруара. Ускоро ће се одржати збор на којем ће се о-новати странка народних соција-листа. Ову акцију води адвокат Жи-вота Ђурковић.

У српску је војску као капетан друге класе примљен бивши турски официр Џемал-бег Љубојевић.

Народна Одбрана је почела ра-дити и у новим крајевима. Њевин изасланик Живојин Дачић држао је предавања у Митровици и у Вучи-трну, где су основани одбори.

Лондон, 21. фебруара. Овде се држи, да Русија концентрише војску на западној граници по жељи Фран-цуске и да је концентрација у вези са новим руским зајмом.

Београд, 21. фебруара. Управа државних монопола примила је по-нуду пештанских индустријалаца шпиритуса, те ће ови за ову годину лиферовати 400 вагона чистог и 50 вагона простог шпиритуса за гориво.

На пролеће ће се почети градња модерног царинског магазина на сав-ској обали.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА".

Народносно питање у угарском сабору.

Будимпешта, 22. фебруара. По-сле говора Тодора Михаљија узео је реч министар-председник Тиса, па је прочитао и свој одговор на мемо-рандум, који су му Румуни поднели у априлу пр. године. Ту гроф Тиса истиче своје већ познате „уступке" народностима.

Будимпешта, 22. фебруара. (Тел. мађ. кор.) Опозициона штампа пре-тресајући народносно питање при-ближује се гледишту грофа Тисе. Признаје се грофу Тиси, да са Румунима ваља реда начинити.

Шпијуни у Аустрији.

Беч, 22. фебруара. Заставник Рајх осуђен је на три године тешке тамнице због шпијунаже, коју је вр-шио у корист Русије.

Повећање француске флоте.

Париз, 22. фебруара. Известилац маринског одбора у сенату предло-жио је градњу пет нових дреднота, како би се у Средиземноме Мору о-држала Француска у равнотежи према Италији и Аустро-Угарској.

Гроф Тиса у Бечу.

Будимпешта, 22. фебруара. Гроф Тиса је ноћас отпутовао у Беч, где ће га владар данас примити у ау-диј нцију.

Руска пробна мобилизација.

Петроград, 22. фебруара. Поводом вести о руској пробној мобили-зацији службено се саопштава, да овогодишње војне вежбе неће прећи обим досадашњих вежби.

Дебрецински атентат.

Брашов, 22. фебруара. Предеалска погранична полиција држи, да има у рукама доказе, да је Катарау и милениумски споменик на Ценку 27. септембра прошле године разбио. Тада је одсео у Грандхотелу, а са њим беше још једна индивидуа, која се у хотелску књигу уписала као Коспфан(?) То ће бити да је био Кирилов. Катарау је отишао неко-лико дана раније, а Коспфан у вре-ме, кад је споменик разорен.

ЈАВАН РАЧУН О КОЧИЋЕВУ ВЕЧЕРУ У НОВОМ САДУ.

Примање: од продатих карата К 266·20, од прилога К 163·20.

Издавање К 25. Остаје чистих за на-мењену сврху К 404·40.

ПРИЛОЗИ.

Приликом Кочићеве Вечери пали су ови прилози:

По 20 К: Српска Задружна Банка, Цен-трални Кредитни Завод, Добротвор.

По 10 К: Српска Штедионица, Др. Ми-лош Бокшан, Светислав Мародић из Бер-лина.

По 5 К: Српска Женска Добротворна Задруга.

По 4 К: Катица Манојловићка, Милева Симићева.

По 3 К: Јелена Остојићка, А. Хаџић, Љ. Стефановић, Влада Стефановић, Др. Р. Калениħ.

По 2 К: Из Новог Сада: Урош Стој-ковић, Милан Радонић, Теодор Милић, Ми-хаило Миловановић, Др. М. Кнежевић, Бра-ћа Радовановићи. — Из Футога: Српска Женска Задруга, Ст. Николић, парох, К. К. Поповића учитељица, Српска Читаони-ца, Мил. уд. Ст. Илића, Ст. Поповић апо-текар. — Из Београда: Никола Вукотић мајор.

По 1 К: А. Варађанин, Др. Ж. Кова-чевић, Алекс. Сазданић, Поповић, Др. Ми-лан Петровић, Жарко Слепчевић, Станко Лазић, Марко Вилић, Јован Узелац, Јако-нић гимназиста. — Из Футога: Ж. Алек-сић учитељ, Ст. Бошњак учитељ, Л. Ву-котић учитељ, В Марјански учитељ, Ст. Петровић трговац, Д. Ћирилов трговац, Ж. Милорадов трговац, Љубица дра Строне.

По 60 пот.: Мил. Ирмовачки, Гавра Ку-цурац из Футога.

Српски Соко је дао бесплатно Соко-лану и осветљење.

Свима прилагачима изричемо овим јав-ну захвалност.

У **Новом Саду,** 15. (28.) фебруара 1914.

Др. Тихомир Остојић.

Рачуне прегледали и у реду нашли: Арк. Варађанин, Мил. А. Јовановић, Др. Милан Петровић, Дим. Шилић.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

Бр. 4308.|1914. 104 1—2

Објава темишварског вашара.

Овогодишњи св.-јосифовски

земаљски вашар

одржаће се *од 6. (19.) марта о. г. до укључно 10. (23.) марта о. г.*

Допуштено је, да се *сваковрсне животиње* на овај земаљски вашар дотерају почевши од 5 сати ујутро у четвртак 6. (19.) марта.

У *Темишвару*, 9. фебр. 1914.

Од вар. велике капетаније:
ФРАЊА БЕЕ, велики капетан.

Позив.

Ликвидациони одбор *Прве Шајкашке Штедионице д. д. у Жабљу* у смислу трговачког законика позива све веровнике, да своја потраживања у току (6) шест месеци након трећег увртстења пријаве, у противном случају неће се њихова по-траживања у обзир узети.

У *ЖАБЉУ*, 7. марта 1914.

ЛИКВИДАЦИОНИ ОДБОР
Прве Шајкашке Штедионице д. д. у Жабљу.

102 1—3

Felhivás.

A *Csajkások első takarékpénztára r. t. Zsablyán* felszámoló bizottsága felhivja a hite-lezőket, hogy a kereskedelmi törvény érte-lmében követeléseiket harmodszori közzététel-től számitva (6) hat hó allatt érvényesitsék, mert ellenkező esetben későbbi igényeik te kintetbe vétetni nem fognak.

ZSABLYÁN, 1914. márczius hó 7-én.

CSAJKÁSOK ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁRA r-t Zsablyán felszámoló bizottsága.

Стечај.

По одлуци Управног Црквеног Одбора српске православне цр-квено-школске општине новосадске бр. Ц. О. 29 ex 1914. овим се рас-писује стечај ради оправке сахата на црквеној кули овдашње св Ал-машке цркве.

Понуде се имају поднети пот-писаном председништву до 15. марта 1914. по р. к.

На оферту има се означити, да је оферт за оправку сахата.

Из седнице црквеног одбора српске православне црквено-школ-ске општине.

У **Новоме Саду,** 15. (28.) феб-руара 1914. године.

Паја Ћурчић с. р. книговођа. 97 г—2 **Милан Ћирић** с. р. председник.

Из кр. повл. петроварадинске трг. школе.

Да не бих себи покварио опоравак, који ћу за време од два месеца ужи-вати на морској обали, приредићу високом дозволом кр. хрватске владе под бројем 21753. на Сушаку збирне књиговођске течајеве и на Ријеци појединачну наставу од 16. о. м. почевши. Мојим ученицима, који хоће да се подвргну испиту на јавним трговачким школама у Бечу, могу као Нестор ове струке зајемчити најбољи успех, што би свака фирма и сваки новчани завод у Новом Саду, Великом Бечкереку и Осеку на пи-тање радо потврдили. Проспекти само уз повратну марку. 95 3-3

Проф. **J. Моган**, до 15. марта у Н. Саду. Касније на Сушаку.

Средство за улепшање од дивнога дејства су у свету чувени Фелдешов

МАРГИТ
КРЕМ И САПУН

Маргит-крем нема у себи масти, не-шкодљив је, одмах улепшава. — Цена 1 круна.

Фелдешов **Маргит-сапун** спира за неколико дана пеге, јетрене флеке и уклања сваку кожњу болест Цена 70 потура.

Може се добити у свим апотекама, дрогеријама и парфимеријама.

Наруџбине изнад 6 круна извршује свакаме франко.

Коломан плем. Фелдеш апотека Арад (KOLOMAN v. FÖLDES Apotheke ARAD).

У Новом Саду може се добити у апотекама: Карла Гросингера, Жиг-монда Лукача, Вл. Ненадовића и дро-герији Оскара Клајна. 105 1-10

РУЖА

ниских племенитих у свима могућим и најфинијим врста-ма шаље уз поузеће 100 комада I. класе за К 30·— **МИЛАН ДАМЈАНОВИЋ**, учитељ **ЖАБАЉ — (БАЧКА).**

118 1—5.

ПРВО ТАМБУРАШКО ДРУШТВО „СЛОГА" ПОД УПРАВОМ: ЛИПЕ ГРУЈИЋА И ШАЦЕ ПЕРЛИЋА-ЈАКАРЕ У НОВОМ САДУ

приређује свакодневни

КОНЦЕРАТ

са најновијим интернационалним песмама и свирком у хотелу „ЛИНДЕ", Хлебарска улица. — Умољавамо п. н. публику за многобројну посету. Уједно упозорујемо стране гостионичаре, да обрате пажњу на нас у случају ако би хтели правити какову забаву или концерат.

С особитим поштовањем
ДРУШТВО „СЛОГА".

73 1-2

КОРЕЊЕ И ЛУКОВИ

ЛЕПОГ ЦВЕЋА

сада се саде најуспешније и то:
Мирисаве перунике у бојама: беле, плаве, љубичасте, бронзане и бело-жуте, 100 коренова 2 К, 25 кор. 1·50 10 ком. 25.
Мирисави Божури дивни крупноцвети у боји: бели, роза, црвених и крем. 1 комад 40 потура, 10 комада К 3·50.
Племените Георгине разнобојне, дивне нове и најновије, облике кактусовог цвета 1 ком. 20 пот., 10 ком. К 1·50, 25 ком. К 3·50.
Сабљичице (Gladiolus) у разним лепим бојама 1 ком. 5 пот., 10 ком. 45 пот. 100 ком. К 4·—
Баштене јагоде у више лепих сорти са крупним јагодама 100 ком. 1 К, 1000 ком. 8·— К.
Друге половине априла се могу добити: пе-лцери добро ужиљени од кри-сентама, Салвије, разни мушкатли, вијугалице Кобеа као и зеленичe: Шимшир и Евонилије. Разно семење од поврћа и цвећа препоручује и разашиље 99 2—2

ЦВЕЋАРНИЦА ВОЈИНА ЈОВАНОВИЋА
Нови Сад. (Unividék Kossut Lajos utcza).

Велика ливница метала

Данило Недучин, Н. Сад

Темеринска ул. број 15.

препоручује п. н. из места и са стране своју модерно удешену радионицу у којој израђује пивске апарате удешене за ваздух и за угљену киселину; апарате за вино, апарате за кујну у свакој величини, славине за пиво и вино, пумпе за бунаре и за алкохолна пића. Потребне делове за сваковрсне машинерије. Исто тако примам све оправке, које спадају у ову струку и израђујем брзо и тачно по потреби за врло кратко време. **Купујем стари бакар, месинг и цинк по највишој цени.** Препоручујем се својим старим муште-ријама и молим их, да ме својим познаницима пре-поруче.

92 2-10

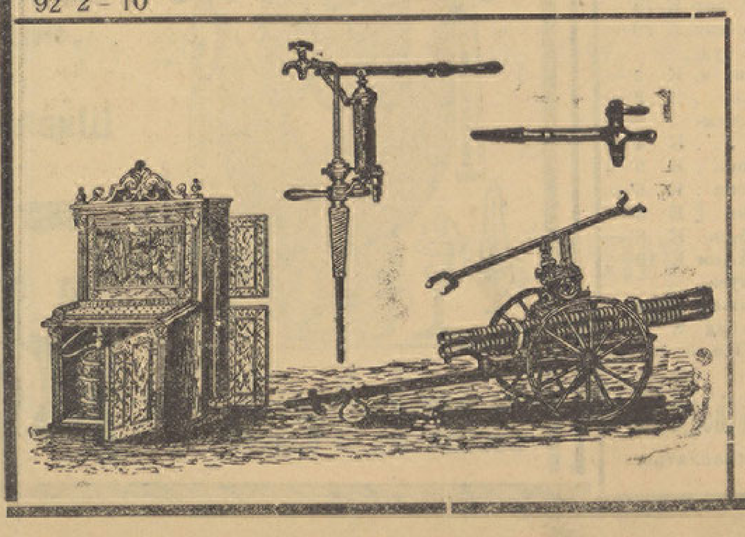

Потребује - два шегрта

С поштовањем
Данило Недучин.

КОРЗО БИОСКОП

Петак, субота и недеља 6. 7. и 8. марта п. р. кал.

ПРОГРАМ:

1. Увод
2. Излет у Штајермарк, природно
3. Добар ђак, комично
4. Хрвање, шпорт
5. Мориц иде на бал, хумореска
6. **МЕШЕТАРОВА ЋЕРКА,** таталијанска драма у 3 дела

Радним даном после подне места су — осмложа — у пола цене

КОРЗО БИОСКОП

Тко воли добру каву,

нека употребљава „прави :франкков: додатак за каву“, који се препознаје по творничком знаку:

„млинац“.

Да ли су Вам свињи болесни м

Па и ако нису, а ви поручите, (и то одмах док је за раније) чувени прашак »МАСТИН« брзо ће те се уверити, да добро утиче на свиње. Зато одмах поручите, да се уверите. Врло мало жртвујете а велику ће те корист имати. — 1 кутија 60 пот

Ако Вам живина скапава!

Поручите одма „АНТИКОЛЕРИН“ па ће одма престати скапавање, јер је доказано. да је сигуран лек. — 1 кутија 50 потура,

Да ли су Вам кокошињаци и живина пуни ушију?

Лако ће те их истребити ако поручите прашак „ЧИСТОТУ“. 1 кут. 50 пот. 474 10-разашиље

Лука В. Вучковић Нови Сад,
код „Шаргарепе“.

8 дана на пробу

шиљем свакоме на осам дана за размену или да се новац врати уз доплату (per Nachnahme

468 11-12

Америк. никл. сат	К	2·80
Роскоп патент-сат	К	3·—
Амер. голдин-сат	К	3·50
Желез. Роскоп . .	К	4·
Р. дупли затварач	К	4·50
Танак варошки с.	К	5·—
Среб. имит. дупли затварач	К	6·—
14 к. златан сат	К	18·-
Ориг. Омега-сат	К	20·—
Конкурентни буд. поник. 20. cm. в.	К	2·—
Марка Јунгханс . .	К	3·—
Лист са радиум-светлошћу . . .	К	4·—
Радиум 2 звона .	К	5·—
Радиум 4 звона .	К	6·—
Радиум музика .	К	8·-
Зидни сат 75 cm.	К	8·—
„ са избијањем	К	10·—
Зидни с. са музиком и избијањем	К	14· -
Округао с. са буд.	К	6·—

Три године писмена гаранција. Шиље се уз доплату (per Nachnahme.)

MAX BÖHNEL WIEN, Margarethenstr. 27.

Оригинални фабрични ценовник бесплатно.

МИЈАТОВИЋА МИЈАТОВИЋА

ЛАК и фарба је најбоља.

Сопстнен производ „Вера“-сребра за фуруне и позлате оквира. — Поруџбине лака за патос који се добро и **брзо суши.** — Шаље поштом франко. —

НОВИ САД, БРАНИМИР МИЈАТОВИЋ насл.

101 2-25

За један угледан рудник у Краљевини Србији тражи се СПОСОБАН МАГАЦИОНЕР,

вичан у магацинским књигама, обрачувању материјала и сходним канцеларијским радовима.

Услов познавање српског језика и ћирилице.

Понуде слати преко администрације листа. 93 2—3

Ђорђе Сенц

мушки кројач код »Американца«

Нови Сад,

II. Фр. Ракоција ул. 29. Ћошак Флатове ул.

Препоручује богати избор домаћих и страних штофова за пролетну сезону. — Елегантна солидна израда. — Јефтине цене. 91 3—6

РУЖА!

у сто врсти, имам на продају, и то: вијугалице које непрестано цветају, поморанџасто-жуте, двс- и тробојне и још много најновијих врсти, које преко целога лета цветају. Опис боја, цене и упутство, како се негују руже, на захтев шаљем сваком бадава. 96 3—5

СТЕВАН ЂОРЂЕВИЋ
оплемењивач ружа
у Вел. Бечкереку, Когопа u. 26

Имате ли мељару?

Иштите цену и мустре од канапа. А дајем и под повољним условима.

ЛУКА В. ВУЧКОВИЋ
код „Шаргарепе“, НОВИ САД.
45 6-

СРПСКОЈ БАНЦИ У БЕОГРАДУ

потребна су

ДВА МЛАЂА ЧИНОВНИКА

Првенство имају који знају књиговодство и писати на машини. Плата према способности. Оферте упутити Банци *до 15. (28.) марта* т. г. 103 1—4

„Клуб“ папир за цигарете

прави је само са овде нацртаним **заштитним марками.**

Свака књижица садржи потпуно 100 листова.

Патворина, које све мало вреде, ваља се чувати.

447 17—52

БУДИМПЕШТА ХОТЕЛ КРАЉ СТЕВАН

(István Király szálloda) VI. Podmaniczky utcza 8.

У средини вароши, најмодернији конфор. У хотелу се говори српски и посећује га српска публика. — Собе од Круна 3·60 и на више.

Власник и директор:
РУОЛФ АЛМОСЛИО.

58 5—

Само у Загребу можете добити

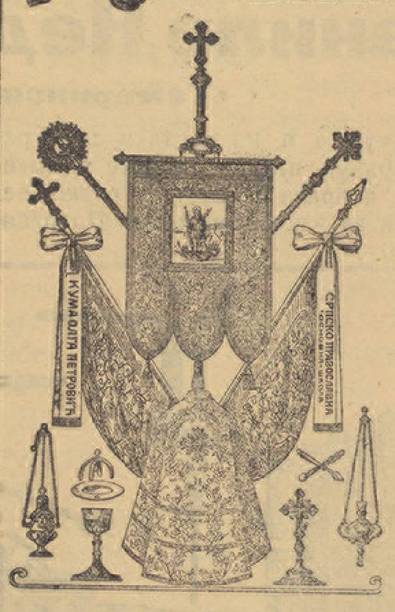

Велики илустровани цјеновник шаље бадава.

најсавршенију израду свих црквених ствари и свештеничког одијела :

Икона свечарских, икона на платну, дрвету, лиму и бакару, те руских икона у свим величинама. :

Српске народне као и друге најмодерније слике. :

Столно посуђе од кина-сребра, алпака и чистог сребра под гаранцијом најтрајније. :

Шиваће машине признато најбољи систем. Све знатно јефтиније него игде.

Повољни услови отплате :

20 7—26

код прве загребачке трговине и радионице црквених утвари

Поше В. Ковачевића Загреб.

Техничког цртача

требам одмах, по могућству који зна нешто и самостално мерити. Понуда са описом досадањег занимања (curriculum vitae) нека се пошаље на адресу 84 3-3

МИЛИВОЈ СОКОЛОВИЋ

дипл. инжињер Ст. Бечеј (Óbecse) Бачка.

СВОЈ СВОМЕ! СВОЈ СВОМЕ

Јаковљевић и Друг

УМЕТНИЧКИ-ДЕКОРАТИВНИ БОЈАДИСАРИ

Вел. Кикинда.

Израђујемо и бојадишемо свете цркве дворнице и све остале просторије, у свима могућим израдама, као и византијско-српски стил. Даље бојадишемо и мармо-рирамо и масним бојама. — Многе захвалнице од црквених општина стоје нам на расположењу. — Препоручујемо се српским црквеним општинама као и осталој српској публици. — Нацрте и предрачуну на захтев бесплатно! 527 16-26

ДЕЛИКАТЕСЕ

Браће Бочарски

ЗЕМУН ГОСПОДСКА УЛ. 1. — БЛИЗУ ГРАНД-ХОТЕЛА

БИФЕ — BUFFET.

536 13-50

Трговачки курс

Јосифа Предића у Београду

основан 1904. године.

Предавања по чл. 16. одобрених плавила почињу у понедељак 10. марта 1914. год. у 6 часова у вече, у стану курса Битољска (Светогорска) улица бр. 31 и до тога дана врши се упис у курс (мушких и женских).

Програм предавања са осталим погодбама шаље на писмен захтев свакоме.

Јосиф Предић
Управник Трговачког Курса.

86 2—3

ПАЖЊА!

50.000 пари ципела

4 пара ципела за само 9'— Круна.

Због тога, што више великих фирми запеше у плаћању, поверено ми је, да распачам велику количину ципела дубоко испод производне цене. Због тога продајем сваком 2 пара мушких и 2 пара женских ципела на шнирање, мрких или црних, галошараних с јако закуцаним пенцетима, кожа врло елегантна, најновија фазона, величина по нумери или центиметру. Свих 4 пари стају само 9 К. Разашиље се уз поузеће (per Nachnahme). Измена дозвољена, а и новац натраг. 64 5 12

N. DYM, KRAKAU III7.

Św. Stanistawa 2

Стефановићева

9 10—52

кава

Прва фабрика кола

Рајха и Лебхерца

у Новом Саду

(на лиману, у близини железничке станице).

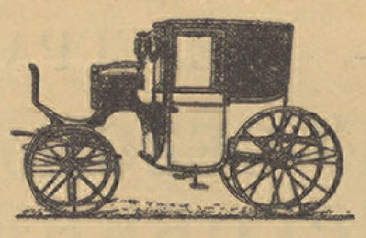

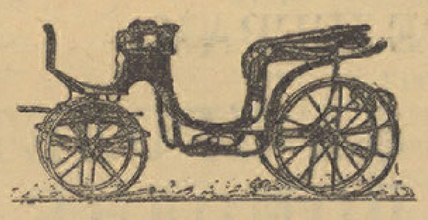

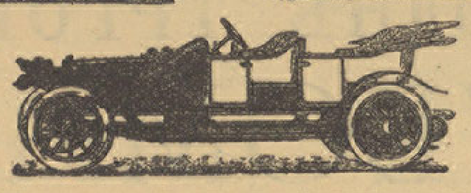

Брзојави: Victoria Ujvidék

Телефон: број 134.

Највеће стовариште различитих, модерних кола од најједноставније до најелегантније израде по јефтиним ценама. Признато солидна творевина. — Илустровани ценовници бесплатно и франкирано. Стара се кола оправљају најбрижљивије или се на жељу и трампе. 137 47—52

ДУКАТИ

мали и велики (сеферини)

од године

1914.

МОГУ СЕ ДОБИТИ ПО ВРЛО ПОВОЉНОЈ ЦЕНИ У

МЕЊАЧНИЦА ЦЕНТРАЛНОГ КРЕДИТНОГ ЗАВОДА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ

и у филијали Централног Кредитног Завода д. д. у Сенти

Хрватска земаљска банка

деоничарско друштво

у Осијеку

подијељује

хипотекарне зајмове

уз амортизацију

уз 20, 25, 30, 35, 40, 45, и 50 год.

и

обичне уз оброчну отплату

од 2, 2½, 4 или 5 посто годишње.

84 2—4

Хотел „Бела Лађа“, Нови Сад

модерно са електричним осветљењем и осталим удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем

ТОЧИ ПРАСТАРО [URQUELL] ПИЛЗАНСКО ПИВО.

продаја изврсног карловаког вина на велико. 202 90-150

Свако вече добија се фришка чорба од купуса и пасуља.

НЕДУЧИН и МУМПЕР

ДИПЛОМИРАНИ ГРАЂЕВИНАРИ У ВЕЛИКОЈ КИКИНДИ

преузимају све врсте грађевинарских радова, израђују нацрте и предрачуне, примају подизање нових као и преустројства старих грађевина.

76 4—4

С поштовањем **НЕДУЧИН И МУМПЕР**
ДИПЛОМИРАНИ ГРАЂЕВИНАРИ У ВЕЛИКОЈ КИКИНДИ

СЛАНО КУПАТИЛО
У СТАРОМ СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА.

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и себотине; извесне врсте кожних болести.

КУПАТИЛО има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 6 Круне.

Лепу пространу новосаграђену ресторацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје:

54 15 100 **ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.**

(En gros) (En detail)

На велико — На мало

Највећа помодна српска трговина

Душан С. Монашевић Нови Сад

главна радња у Ђурчијској улици број 23. у сопственој кући

Телефон број 338. „Код Златне Кугле“ **Телефон број 346.**

Филијала у Новом Саду на Главној пијаци Кошут Лајош улица број 37. „Код Гајдаша“ || **Филијала, у Вуковару на тргу Фрање Јосифа под вођством г. Б. Коњовића „Код Сокола“**

Своје своме! — Своје своме! — 510 23—104

Препоручује своја богато снабдевена стоваришта у краткој, галантеријској, мушке и женске моде роби, и то: мушких и дечијих шешира и цилиндера из првих творница, мушких и дечијих капа, мушког и дечијег белог рубља, као и трико и Jaeger рубља, крагнова, манцетни, краватни, штапова, кишобрана. кољача, путничких торби и кофера, новчаника, чарапа, рукавица и т. д. — **За жене:** сваковрсних накита за хаљине, опреме за невесте, кожних и кончаних рукавица, разних фулова, мидера, кецеља, доњих сукања, кошуља, венаца, шлајера, шалова, ручних торбица, штофова за ручне радове, сапуна, парфимерије и т. д. — **За моде салоне, кројаче и кројачице:** чипака, апликације, шпиценштофа, дугмади, конаца ит.д.

Част ми је обратити пажњу цењеној публици из Новога Сада, Вуковара и околине, да сам својим вишегодишњим радом на велико (en gros) дошао у пословну везу са првим творницама ово — и иноземства те сам услед тога у пријатном положају, да своје поштоване муштерије како на велико (en gros) тако и на мало (en deteil), и у богатом избору и у изврсној каквоћи, а по најјефтинијим ценама, задовољити могу. О чему молим, да се свако у мојим радњама без обвезе купа осведочити узволи.

Најјефтиније и строго утврђене цене!

Србима трговцима, препоручујем своје изврсно снабдевено en gros стовариште!

ПРВА СРПСКА ТВОРНИЦА КАРУЦА

Младена Могина у Новом Саду

Основана 1906. — Темеринска ул. 49-а. — Одликована 1907.

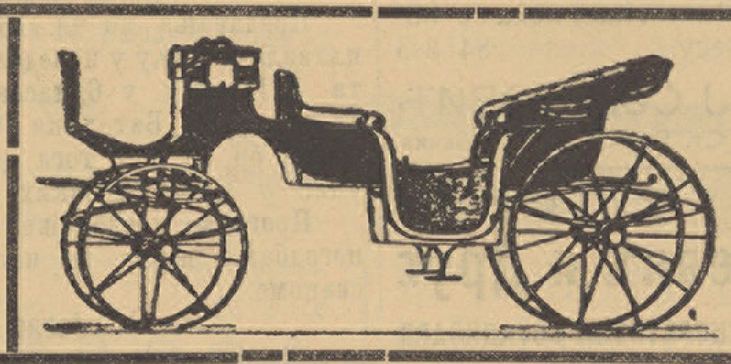

Препоручујем се за израду НОВИХ КОЛА И КАРУЦА сваке врсте по најновијој изради. Ради боље праксе пробавио сам више година по великим варошима, с тога се препоручујем да сам у стању у ову струку спадајући сваки посао најсавршеније израдити. Пошто сам и сам у радионици запослен, с тога могу за сваку израду најпотпунију гаранцију пружити боље него игде. — Све преоправке обављам тачно и на одређено време. Стара кола узимам у промену. Препоручујем и своје стовариште готових каруца сваке врсте. Имам и половних каруца у добром стању. Творница је удешена модерним справама и машинеријама, које креће електрика. Израда тачна и солидна! Цене умерене! Ценовник шаљем на захтев бесплатно. СВОЈ СВОМЕ!

60 5 52

Agenti

који се баве заступством засторах дрвених жуца и дашчених жалузија, или који би једно таково заступство преузели, моли се о саобћењу њихових адреса

Сједињеним творницама ролета и жалузија

J. & E. GLÜCK

Königsberg a. d. Eger, у Чешкој.

Лака узгредна заслужба. — Највиша провидба.

При способности стална служба.

Опћење у свим језицима.

80 3—10

ТЕЛЕГРАМ! ТЕЛЕГРАМ!

ЗА ПРОЛЕТНУ СЕЗОНУ ПОМОДНЕ ТРГОВИНЕ
ЉУБОМИРА ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ.

Препоручује п. н. муштеријама у свима артикловима највећи избор од најнижег до најфинијег квалитета следећу робу:

За женски свет
блузи
шлафрока
жипона
украсе за хаљине
сунцо-кишобрана
рукавице
чарапа
ручне торбе
костима за купање
највећи избор
белога рубља.

За господу
искључива једина
продаја J. HER. ITA
шешира као и
остали фабрикати
кошуља
гаћа
краватни
штапова
рукавица
путничких кофера
џепних марамица.

Цене најумеренније.

102 (1—20)

Власник и издавалац: Деоничарско друштво Браник. Електрична Штампарија д. д. Браника у Н. Саду.